

KOMENTARI ČLANICA SAVETA STRANIH INVESTITORA NA POLAZNE OSNOVE ZA IZRADU ZAKONA O RODNOJ RAVNOPRAVNOSTI

I. Opšti komentari i sugestije

U Srbiji nije lako objektivno sagledati položaj žena i njihovu diskriminaciju u različitim sferama javnog i privatnog života zbog nedovoljnog broja rodno osetljivih statističkih podataka i istraživanja, kao i zbog nepostojanja ili pak postojanja vrlo slabih mehanizama za praćenje primene planiranih mera i aktivnosti i njihovih (stvarnih) efekata. Pokazatelji izraženi indeksom rodne ravnopravnosti govore o blagom unapređenju stanja, pre svega u oblasti političkog učestvovanja žena (što je direktna posledica kvota u izbornim zakonima). U svim drugim oblastima registrovan je vrlo skroman napredak, a u nekim podoblastima čak i stagnacija ili pogoršanje stanja. Žene dosledno podnose manji broj pritužbi na diskriminaciju iako bi se moglo očekivati suprotno.

Nije uspostavljen niz mera iz četiri ključne oblasti - integrisana politika, prevencija, zaštita i podrška za žrtve nasilja - ili se one nedovoljno efikasno primenjuju. Svi raspoloživi podaci potvrđuju da se nedovoljno poštuju seksualna i reproduktivna prava i zdravlje devojaka i žena.

Postepenost je ključna kada govorimo o primeni Zakona. Nacrt Zakona predviđa postepeno, ne preko noći, uključivanje manje zastupljenog pola u politički i javni život zemlje.

II. Pojedinačni članovi

1. Predlog

Relevantni član: Član 1.

Predlog izmene:

Mere za ostvarivanje i unapređivanje rodne ravnopravnosti podrazumevaju stvaranje jednakih mogućnosti za učešće i ravnopravan tretman žena i muškaraca u oblasti rada, zapošljavanja, samozapošljavanja, socijalnog osiguranja, socijalne i zdravstvene zaštite, obrazovanja, odbrane i bezbednosti, zaštite životne sredine, kulture, javnog informisanja, sporta, političkog delovanja i javnih poslova, reproduktivnih i seksualnih prava, pristupu robi i uslugama kao i mere za sprečavanje i suzbijanje rodno zasnovanog **verbalnog i neverbalnog** nasilja, nasilja nad ženama i nasilja u porodici.

Obrazloženje (opis problema):

Jako je važno naglasiti da se pod nasiljem ne podrazumeva samo fizičko nasilje, već i verbalno, koje je sve češća pojava, a u našem društvu postaje opšteprihvaćeno. Takođe, potrebno je pomenuti i internet kao okruženje u kome se pokreću teme rodne ravnopravnosti s obzirom na to da se sredstva javnog informisanja više odnose na tradicionalne medije.

2. Predlog

Relevantni član: Član 4.

Predlog izmene:

Neposredna diskriminacija na osnovu pola, odnosno roda, postoji ako se lica ili grupe lica, zbog njihovog pola odnosno roda, u istoj ili sličnoj situaciji, bilo kojim aktom, radnjom ili propuštanjem, **izjavom**, stavljaju ili su stavljeni u nepovoljniji položaj, ili bi mogli biti stavljeni u nepovoljnij i položaj.

Diskriminacijom na osnovu pola, odnosno roda, smatra se i **verbalno i neverbalno** uznemiravanje, ponižavajuće

postupanje, seksualno uznemiravanje i seksualno ucenjivanje, rodno zasnovan govor mržnje, nasilje zasnovano na polu, odnosno rodu ili promeni pola, nejednako postupanje na osnovu trudnoće, porodijskog odsustva, odsustva radi nege deteta, odsustva radi posebne nege deteta u svojstvu očinstva i materinstva (roditeljstva), usvojenja, hraniteljstva, starateljstva i podsticanje na diskriminaciju kao i svaki nepovoljniji tretman koji lice ima zbog odbijanja ili trpljenja takvog ponašanja.

Obrazloženje (opis problema):

Potrebno je istaći diskriminacija nije samo akt, već i da je to izjava. Ponovno definisanje verbalno i neverbalnog uznemiravanja.

3. Predlog

Relevantni član: član 4.

Predlog izmene:

Dodati definiciju iz Zakona o zabrani diskriminacije („Sl. Glasnik RS“, br. 22/09), član 20. Diskriminacija po osnovu pola.

Obrazloženje (opis problema):

Zakon o zabrani diskriminacije („Sl. Glasnik RS“, br. 22/09) u članu 20. *Diskriminacija po osnovu pola* navodi: „Diskriminacija postoji ako se postupa protivno načelu ravnopravnosti polova, odnosno načelu poštovanja jednakih prava i sloboda žena i muškaraca u političkom, ekonomskom, kulturnom i drugom aspektu javnog, profesionalnog, privatnog i porodičnog života.

Zabranjeno je uskraćivanje prava ili javno ili prikriveno priznavanje pogodnosti u odnosu na pol ili zbog promene pola. Zabranjeno je i fizičko i drugo nasilje, eksploatacija, izražavanje mržnje, omalovažavanje, ucenjivanje i uznemiravanje s obzirom na pol, kao i javno zagovaranje, podržavanje i postupanje u skladu sa predrasudama, običajima i drugim društvenim obrascima ponašanja koji su zasnovani na ideji podređenosti ili nadređenosti polova, odnosno stereotipnih uloga polova.“

4. Predlog

Relevantni član: član 4.

Predlog izmene:

u stavu 8. člana 4. Nacrta Zakona potrebno je pored sudske zaštite dodati i postupak zaštite koji sprovodi Poverenik za zaštitu ravnopravnosti.

Obrazloženje (opis problema):

Navedenu izmenu je potrebno izvršiti iz razloga što je Zakonom o zabrani diskriminacije propisan i postupak zaštite koji sprovodi Poverenik i koji pored postupka po pritužbama građana i građanki, podnosi i zahteve za pokretanje prekršajnog postupka, pokreće parnice za zaštitu od diskriminacije kao stranka u postupku, u svoje ime i uz saglasnost diskriminisanog lica, podnosi krivične prijave i dr.

5. Predlog

Relevantni član: Član 5.

Predlog izmene:

Organi javne vlasti dužni su da vrše rodnu analizu budžeta i da prihode i rashode planiraju sa ciljem unapređenja rodne ravnopravnosti, u skladu sa zakonom kojim se uređuje budžetski sistem i princip rodne ravnopravnosti u budžetskom postupku.

Obrazloženje (opis problema):

Da li je moguće definisati rodno odgovorno budžetiranje kod poslodavca u razumnim okvirima tako da se ne utiče na interne akte i procese pojedinačnih biznisa?

6. Predlog

Relevantni član: Član 6.

Predlog izmene:

- 2) pol predstavlja biološku karakteristiku na osnovu koje se ljudi dele na žene i muškarce;

Obrazloženje (opis problema):

Šta se dešava sa osobama koje se ne izjašnjavaju ni kao žene ni kao muškarci?

7. Predlog

Relevantni član: Član 6.

Predlog izmene:

- 8) rodno zasnovano nasilje je svaki oblik fizičkog, seksualnog, psihičkog, ekonomskog i socijalnog nasilja koje se vrši prema licu ili grupama lica zbog pripadnosti određenom rodu, kao i pretnje takvim delima, bez obzira na to da li se dešavaju u javnom ili privatnom životu;

Obrazloženje (opis problema):

Opet nedostaje jasna definicija nasilja. Npr, nema nigde verbalnog nasilja – psihičko može da se odnosi na to, ali psihičko nasilje se može shvatiti kao verbalno nasilje koje za posledicu ima određenu dijagnozu, što svakako ne treba da bude slučaj.

8. Predlog

Relevantni član: Član 6.

Predlog izmene:

- 11) uznemiravanje jeste svako neželjeno ponašanje i **izjava** koje ima za cilj ili posledicu povredu dostojanstva lica ili grupe lica na osnovu pola, odnosno roda, a naročito ako se time stvara strah ili neprijateljsko, zastrašujuće, ponižavajuće i uvredljivo okruženje;

Obrazloženje (opis problema):

Uznemiravanje nije samo ponašanje, akt, već i svaka vrsta pisane, izgovorene komunikacije.

9. Predlog

Relevantni član: Član 12.

Predlog izmene:

12) uznemiravanje jeste svako neželjeno ponašanje i **izjava** koje ima za cilj ili posledicu povredu dostojanstva lica ili grupe lica na osnovu pola, odnosno roda, a naročito ako se time stvara strah ili neprijateljsko, zastrašujuće, ponižavajuće i uvredljivo okruženje;

Obrazloženje (opis problema):

Uznemiravanje nije samo ponašanje, akt, već i svaka vrsta pisane, izgovorene komunikacije.

10. Predlog

Relevantni član: Član 17

Predlog izmene:

Organ javne vlasti, odnosno poslodavac odgovoran za realizaciju aktivnosti utvrđenih Akcionim planom iz člana 15. ovog zakona dužan je da **do 31. januara** tekuće godine za prethodnu godinu dostavi Ministarstvu izveštaj o realizovanim aktivnostima.

Obrazloženje (opis problema):

Produžiti rok do 1.3, s obzirom na to da je januar mesec u kome postoji određeni broj neradnih dana.

11. Predlog

Relevantni član: Član 51.

Predlog izmene:

Navesti i Poverenika za zaštitu ravnopravnosti u skladu sa Zakonom o zabrani diskriminacije.

Obrazloženje (opis problema):

Odredbama člana 51. Nacrta zakona navedeni su organi koji su zaduženi za kreiranje, sprovođenje, praćenje i unapređenje politika za ostvarivanje rodne ravnopravnosti. S obzirom na funkciju koju Poverenik ima saglasno Zakonu o zabrani diskriminacije potrebno je u članu 51. Nacrta zakona u listu organa koji kreiraju, sprovode, prate i unapređuju politike za ostvarivanje rodne ravnopravnosti navesti i Poverenika za zaštitu ravnopravnosti i izdvojiti ga od drugih organa javne vlasti, imajući u vidu nadležnosti i delokrug ovog organa koji je upravo i osnovan sa zadatkom da prati i unapređuje stanje u oblasti ravnopravnosti po svim osnovima, pa i po pitanju rodne ravnopravnosti.
